

○ NATUURLIJKE VIJANDEN ZIJN VAAK TE LAAT

○ LUIZEN STEEDS BETER ONDER CONTROLE

○ LUIZEN ZIJN DIT VOORJAAR IETS LATER

Controleren en op tijd ingrijpen

Door de luisdruk goed in de gaten te houden en tijdig in te grijpen bij overschrijden van de schadedrempel lijkt vergelingsziekte in suikerbieten goed onder controle te houden.

Door Luuk Meijering

Vergelingsziekte heeft afgelopen groeiseizoen, ondanks een hogere luisdruk, niet meer suikeropbrengst gekost dan het jaar ervoor. Bietentelers zijn alerter geworden op de virus-overbrengende groene luizen dan de eerste jaren na het verbod op thiamethoxam, clothianidine en imidacloprid als zaadbehandeling.

Telers pakten de luizen op tijd aan, waardoor de schade binnen de perken bleef. Uit gegevens van teeltregistratieprogramma Unitip blijkt dat in 2022 op de rivierklei in de Liemers en Betuwe de meeste schade door vergelingsziekte is opgetreden. Op basis van een taxatie van de Agrarische Dienst van Cosun Beet Company kwam het schadebedrag daar gemiddeld uit op € 35 tot € 45 per hectare. Gemiddeld over Nederland zijn de bieten afgelopen seizoen 0,7 keer met een insecticide tegen luizen bespoten. Dat varieerde van geen bespuitingen op de Noordelijke lichte grond tot gemiddeld 1,2 bespuitingen in het Zuidwesten.

Dit seizoen hebben bietentelers twee middelen ter beschikking om bladluizen te bestrijden: Tepeki, met een reguliere toelating, en Batavia middels een tijdelijke vrijstelling. Tepeki mag één keer per seizoen worden toegepast en Batavia twee keer. IRS-onderzoeker Elma Raaijmakers verwacht dat dat dit seizoen voldoende zal zijn om de luizen te beheersen. De bieten zijn gemiddeld laat gezaaid, zodat de periode waarin luizen schade kunnen doen korter is. Bovendien zijn de luizen ook wat later. Op 11 mei is op de eerste percelen de schadedrempel overschreden, vorig jaar was dat al op 22 april, bijna 3 weken vroeger.

Basis effectieve bestrijding is zwak

Twee middelen waarvan één met een tijdelijke vrijstelling en maximaal drie bespuitingen is naar de toekomst toe wel een zwakke basis voor een effectieve luisbestrijding. Het IRS voerde daarom in 2022 een proef uit in Westmaas (Z.-H.) om de effectiviteit van nieuwe, nog ►

Buitendienstmedewerker Henk Kist (midden) van Cosun Beet Company telt samen met de telers Bert en Robin Kuper het aantal luizen op een bietenperceel. Op het perceel staat een anti-stuifdek van gerst.

FOTO: FRANK UJLENBROEK

niet voor suikerbieten toegelaten, insecticiden voor de bestrijding van groene perzikluizen te bepalen. De groene perzikluis is voor de proef uitgezet, maar omdat de zwarte bonenluis ook in het proefperceel voorkwam, is de effectiviteit tegen deze soort ook in het onderzoek meegenomen.

Stabielere basis met nieuwe toelatingen

Een aantal middelen bleek goed te werken tegen deze luizen, nieuwe toelatingen kunnen een stabilere basis geven. In de proef is ook gekeken naar de effectiviteit van een rijntoepassing. Met de systemische insecticiden gaf dat eenzelfde effectiviteit als een volveldstoepassing.

De rijntoepassing reduceerde de hoeveelheid actieve stof met 68%. Erg praktisch is de toepassing niet, volvelds gaat veel sneller. Maar bij aanscherping van de eisen voor toelating van middelen zou het een optie kunnen zijn om middelen te kunnen blijven gebruiken.

Naast de chemische luisbestrijding zoekt het IRS ook naar alternatieve methoden om de luis- en daarmee de virusdruk te verlagen. Groene middelen die tot nu toe onderzocht zijn, hebben volgens Raaijmakers onvoldoende effect op de luizen. Raaijmakers ziet wel mogelijkheden in een dek met gerst. Op lichte gronden wordt deze methode toegepast als anti-stuifdek.

Proeven door het IRS en buitenlandse bieteninstituten laten zien dat zo'n anti-stuifdek in bietenpercelen de

FOTO: FRANK UIJLENBROEK

Bladluiswaarschuwingsdienst helpt

Bij de beheersing van vergelingsziekte is het belangrijk om vanaf de opkomst van suikerbieten wekelijks het aantal groene bladluizen te tellen op minimaal twintig planten per perceel.

De afgelopen jaren is er veel ervaring opgedaan met het monitoren van bladluizen en natuurlijke vijanden in bietenpercelen. Deze tellingen geven essentiële informatie over de bladluisdruk in een perceel. Zodra er een overschrijding van de schadedrempel heeft plaatsgevonden, is het belangrijk tijdig in te grijpen met de juiste middelen, zodat de populatie groene bladluizen wordt beperkt.

Naast het advies om bladluizen in de eigen bietenpercelen te tellen, voeren medewerkers van Cosun Beet Company en Delphy dit jaar ook weer bladluistellingen uit. De tellingen worden wekelijks op zo'n negentig vaste percelen verspreid over het land uitgevoerd. De aanwezigheid van meerdere plaaginsecten en natuurlijke vijanden wordt gemonitord

op bietenplanten verspreid over het perceel. De resultaten van de getelde bladluizen dienen als basis voor de bladluiswaarschuwingsdienst. Deze tellingen starten vanaf begin april en lopen door tot half juli.

Bladluiskaart raadplegen

De bladluisdruk op deze telpercelen is in te zien op de bladluiskaart, die eenvoudig is te raadplegen in de BAS-app, op het ledenportaal van Cosun of via www.irs.nl. De BAS-app is gratis te downloaden voor zowel bietentelers als overige gebruikers. Per locatie is detailinformatie in te zien, zoals het exacte moment van tellen, eventueel uitgevoerde bespuitingen en een grafiek met het verloop van de eerdere telresultaten.

Zodra de bladluisdruk in een bepaalde regio op twee of meer percelen de schadedrempel overschrijdt, stuurt in die regio Cosun Beet Company een SMS-bericht uit met een waarschuwing én het advies om de bladluisdruk in de eigen percelen te controleren.

aantallen bladluizen op de bieten vanaf het begin van het seizoen lager waren dan in bietenpercelen zonder stuifdek. Het aantal natuurlijke vijanden nam toe en de verspreiding van het virus over het perceel was geringer. Op klei is de methode volgens de onderzoekers ook goed toepasbaar. De gerst wordt dan met de kunstmest-

FOTO: MARK PASVEER

Een perceel suikerbieten met door vergelingsziekte aangevaste plekken. Een flinke besmetting met het virus kan wel 50% opbrengst kosten.

Om groene luizen in de bieten te vinden, is wel een loop nodig. Henk Kist heeft in Zuid-Drenthe nog geen groene luizen gevonden. Natuurlijke vijanden zoals dit lieveheersbeestje zijn er al wel.

FOTO FRANK UULENBROEK

Robin Kuper (33) heeft samen zijn ouders een akkerbouwbedrijf op zand- en dalgrond, VOF Kuper in Schoonebeek (Dr.). Kuper teelt dit jaar 65 hectare suikerbieten.

Luisdruk valt dit voorjaar mee

Door het natte voorjaar loopt het werk in de suikerbieten een beetje door elkaar heen. Terwijl de eerst gezaaide bieten al voor de derde keer tegen onkruid gespoten zijn en het stuifdek al doodgespoten kan worden, moeten de laatst gezaaide bieten nog voor de eerste keer tegen onkruid worden gespoten.

De eerste bieten zaaide akkerbouwer Robin Kuper begin april en de laatste pas in de tweede week van mei. Zo'n vijf weken verschil. De omstandigheden om te zaaien waren niet overall optimaal, maar in zo'n jaar kun je volgens Kuper niet wachten tot het laatste hoekje droog genoeg is.

Wat vorstschade

In de begin april gezaaide bietenpercelen is wat vorstschade ontstaan en ook vraatschade door bietenkevers en aardvlooiën. Tegen deze insecten is met een insecticide gespoten. Kuper schat dat er zo'n 75.000 planten per hectare overgebleven zijn. Deze staan redelijk verdeeld over het perceel zodat de opbrengstderving wel mee zal vallen.

De bieten groeien nu hard. "Net als het onkruid." Door de natte weers-

omstandigheden lukte het niet om altijd het optimale spuitschema aan te houden en moest de bespuiting soms een paar dagen uitgesteld worden. Om de grotere onkruiden aan te pakken verhoogde Kuper de LDS-doseringen.

Luizen vormen tot nu toe nog geen probleem. Kuper vond al wel zwarte bonenluizen, maar nog niet zoveel dat de schadedrempel is overschreden. De controle op luizen in de bietenpercelen combineert Kuper met de controle op de onkruidontwikkeling. "Je moet voor een onkruidbestrijding toch het perceel in om te kijken welke onkruiden er staan en hoe groot ze zijn om de juiste middelendosering te bepalen. Planten met luizen vallen wel op, zien we die dan gaan we tellen."

Weinig vergelingsziekte

Vergelingsziekte is in dit teeltgebied nauwelijks een item. Vorig seizoen hebben telers niet tegen luizen hoeven spuiten. Buitendienstmedewerker Henk Kist van Cosun Beet Company ziet de aantallen virusoverbrengende groene perzikluizen in de loop van het seizoen wel oplopen, maar de aantallen bleven altijd onder de schadedrempel.

strooier verdeeld en met de zaaibedbereiding ingewerkt. Raaijmakers wijst erop dat de gerst weer tijdig bestreden moet worden, voordat het een bladlengte van 15 centimeter bereikt heeft. Anders concurreert de gerst te veel met de suikerbieten en gaat het ten koste van de suikeropbrengst.

Akkerranden

Het effect van akkerranden op luizen valt tegen. Natuurlijke vijanden uit akkerranden helpen onvoldoende om vergelingsziekte in suikerbieten te voorkomen. Dat blijkt uit onderzoek door het IRS. In het onderzoek is gekeken naar mogelijkheden om natuurlijke vijanden van vergelingsvirus overbrengende bladluizen voor half mei in bietenpercelen te krijgen.

De aantallen natuurlijke vijanden waren dichtbij de akkerranden iets hoger, maar ze kwamen veelal niet verder dan 5 tot 10 meter vanaf de akkerrand. Het effect op de bladluispopulatie was dan ook nihil. Ook meerjarige akkerranden zorgden niet voor een aantoonbaar eerdere aanwezigheid van natuurlijke vijanden. Bij het aanleggen van meerjarige randen is het wel belangrijk om geen planten te zaaien die waard zijn voor het vergelingsvirus.

Stroken met bankierplanten leverden ook niet het gewenste effect. Op bankierplanten worden vroeg in het seizoen onschadelijke luizen uitgezet als voedsel voor natuurlijke vijanden. Het idee is dat er zo een grote populatie natuurlijke vijanden groeit, die ook direct de invliegende luizen opruimen, zodat de kans op infectie met vergelingsziekte beperkt blijft. De populaties ontwikkelden zich te laat en werden niet groot genoeg om vergelingsziekte te voorkomen. ■